

WARUNKI PRACY

W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2011 R.

Szeroko rozumiane pojęcie warunków pracy obejmuje m. in. charakterystykę warunków pracy, wypadki przy pracy, czas pracy i strajki. W niniejszym opracowaniu zawarto dane dotyczące warunków pracy i wypadków przy pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

Informacje na temat **warunków pracy** uzyskiwane są na podstawie rocznego badania prowadzonego na formularzu Z-10. Badaniem tym objęte są jednostki sprawozdawcze zatrudniające powyżej 9 osób (z wyłączeniem indywidualnych gospodarstw rolnych).

Warunki pracy to zespół czynników występujących w środowisku pracy, wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Informacje o pracownikach zatrudnionych w warunkach zagrożenia dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych:

- ze środowiskiem pracy (substancje szkodliwe, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.),
- z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne, niedostateczne oświetlenie stanowiska pracy itp.),
- z czynnikami mechanicznymi (szczególnie niebezpieczne maszyny).

Dane o **wypadkach przy pracy** uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy Z-KW. Badaniem tym objęte są wszystkie jednostki bez względu na rodzaj prowadzonej działalności (z wyłączeniem rolników indywidualnych). W jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dane dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Badanie dostarcza informacji o osobach poszkodowanych oraz o miejscach, przyczynach i konsekwencjach zdarzeń. Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym.

Informacje zawarte w części opracowania „Wypadki przy pracy” stanowią dane wstępne za 2011 r. i mogą ulec zmianie.

Za wypadek przy pracy lub wydarzenie traktowane na równi z wypadkiem przy pracy uważa się nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną związaną z pracą.

Wyliczone wskaźniki (na 1000 ludności) stanowią opracowanie tymczasowe i zostaną zweryfikowane po opracowaniu wyników NSP 2011.

Dane prezentowane są w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** wprowadzonej rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz.1885, z późn.zm.).

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA

Warunki pracy są ważnym zagadnieniem opisującym skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w działaniach profilaktycznych, wspomagających prowadzenie odpowiedniej polityki w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2011 r. w województwie kujawsko-pomorskim badaniem warunków pracy objętych było 253,2 tys. osób. W warunkach zagrożenia **zatrudnionych** było 21,7 tys. osób (licząc jeden raz w grupie czynnika przeważającego), czyli 8,6% ogółu pracowników w przebadanych przedsiębiorstwach.

TABL. 1 **Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia według płci, sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007**
Stan w dniu 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia			
	ogółem	w tym kobiety		
		w liczbach bezwzględnych	w % ogółem	
OGÓŁEM	2010	22083	4624	20,9
	2011	21719	5054	23,3
	2010=100	98,4	109,3	x
sektor publiczny	2010	3184	813	25,5
	2011	3672	1182	32,2
	2010=100	115,3	145,4	x
sektor prywatny	2010	18899	3811	20,2
	2011	18047	3872	21,5
	2010=100	95,5	101,6	x
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		237	14	5,9
Przemysł		16950	3432	20,2
w tym:				
przetwórstwo przemysłowe		15684	3355	21,4
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą		594	39	6,6
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja		597	28	4,7
Budownictwo		1082	54	5,0
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ...		972	337	34,7
Transport i gospodarka magazynowa		557	47	8,4
Edukacja ^b		989	500	50,6
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		875	666	76,1

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego. b Szkolnictwo wyższe.

nnych: w budownictwie (5,0% udziału) oraz edukacji (4,6% udziału). Do rodzajów działalności przedsiębiorstw, w których wystąpiło największe natężenie zagrożenia dla zdrowia (mierzone liczbą zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 osób objętych badaniem) zaliczyć należy: górnictwo i wydobywanie – 134,2 osób/1000 zatrudnionych (w tym 17,9 kobiet), przetwórstwo przemysłowe – 131,5 osób (w tym 28,1 kobiet) oraz edukacji – 118,8 osób (w tym 60,1 kobiet). W 2011 r. spośród zatrudnionych w warunkach zagrożenia w poszczególnych sekcjach największy udział kobiet odnotowano w: opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 76,1%, edukacji – 50,6% i handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 34,7%.

Przestrzenne zróżnicowanie liczby zagrożeń dla stanowisk pracy związanych z czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia ściśle związane jest z infra-

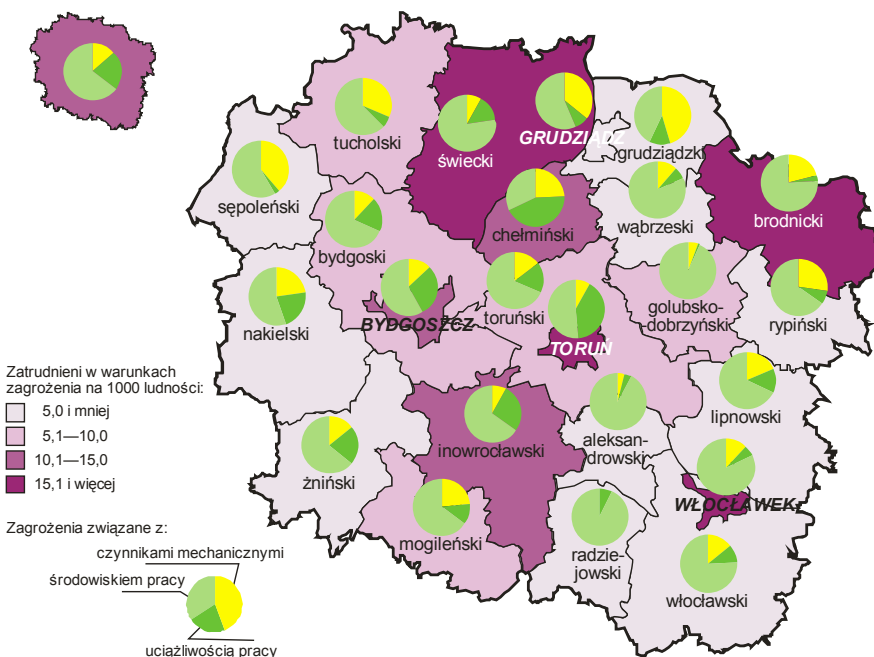
Ogólne zatrudnienie w warunkach zagrożenia w przedsiębiorstwach, porównując z ub. rokiem, zmniejszyło się o 1,6% (w kraju spadek o 0,7%), co wskazuje na znaczną poprawę bezpieczeństwa warunków pracy.

Udział **kobiet** w grupie zatrudnionych w warunkach zagrożenia wyniósł w 2011 r. 23,3% (w kraju udział kobiet w liczbie ogółem wyniósł 17,4%) i był o 2,4 p. proc. wyższy niż przed rokiem.

Biorąc pod uwagę **rodzaj prowadzonej działalności** (według PKD 2007), spośród przebadanej w 2011 r. zbiorowości największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle, tj. 78,0% udziału w liczbie ogółem (w tym 72,2% w przetwórstwie przemysłowym). Ponadto znaczący udział odnotowano w przypadku zatrudnio-

ZATRUDNIENI^a W WARUNKACH ZAGROŻENIA CZYNNIKAMI SZKODLIWYMI I NIEBEZPIECZNYMI DLA ZDROWIA WEDŁUG POWIATÓW W 2011 R.

Stan w dniu 31 XII

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego.

strukturą i dużą koncentracją w regionie zakładów pracy na obszarach wysoce zurbanizowanych. W Kujawsko-Pomorskim najwięcej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano w miastach: Toruniu (18,0) i Włocławku (17,1) oraz w powiatach: świeckim (27,6) i brodnickim (20,7).

W 2011 r. w województwie kujawsko-pomorskim 64,8% ogółu zatrudnionych było narażonych na zagrożenia czynnikami związanymi ze **środowiskiem pracy** (14,1 tys.). Najczęściej ten typ zagrożenia (w przeliczeniu na liczbę osobozagrożeń, tj. liczby osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia liczonych tyle razy, na ile czynników osoby te były narażone) spowodowany był przez:

- hałas (70,0% udziału; w 2010 r. – 67,7%),
- przemysłowe pyły zwłókniające (7,1 %; wobec 7,9%),
- mikroklimat zimny (5,0% udziału; wobec 5,2% w 2010 r.).

W tym samym czasie w warunkach zagrożenia związanych z **uciążliwością pracy** pracowało 21,8% ogółu zatrudnionych w uciążliwych warunkach (czyli o 1,0 p. proc. więcej niż 2010 r.), natomiast związanych z **czynnikami mechanicznymi** stanowili 13,4% udziału (o 1,1 p. proc. mniej niż w poprzednim roku).

OCENA I ELIMINACJA RYZYKA ZAWODOWEGO

Jednym z celów badania warunków pracy jest uzyskanie informacji dotyczących działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego. W 2011 r. **ocenę ryzyka** zawodowego przeprowadzono dla 58,9 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 82,8 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba stanowisk objętych oceną ryzyka zwiększyła się o 1,4%. Liczba osób zatrudnionych na badanych stanowiskach zmniejszyła się o 1,2% w porównaniu z 2010 r.

TABL. 2 Stanowiska pracy i zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stanowiska pracy, na których					Zatrudnieni, u których					
	przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wylimowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wylimowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			przeprowadzono ocenę ryzyka zawodowego	wylimowano lub ograniczono ryzyko zawodowe	zastosowano środki do wylimowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			
			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej			techniczne	organizacyjne	ochrony indywidualnej	
OGÓŁEM	2010 58051	23480	7307	9470	12789	83855	34498	11293	13869	18642	
	2011 58853	25230	8809	9702	14310	82818	33383	11972	13505	18974	
	2010=100	101,4	107,5	120,6	102,4	111,9	98,8	96,8	106,0	101,8	
sektor publiczny	2010	10705	3964	1144	1877	1667	15880	6370	2015	3152	2817
	2011	9358	2938	1119	1156	1434	13562	3862	1530	1707	2087
	2009=100	87,4	74,1	97,8	61,6	86,0	85,4	60,6	75,9	54,2	74,1
sektor prywatny	2010	47346	19516	6163	7593	11122	67975	28128	9278	10717	15825
	2011	49495	22292	7690	8546	12876	69256	29521	10442	11798	16887
	2009=100	104,5	114,2	124,8	112,6	115,8	101,9	105,0	112,5	110,1	106,7
w tym:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	1109	740	367	422	495	1339	884	412	506	598	
Przemysł	31948	12905	4393	5204	7518	48155	18371	6378	7640	10892	
w tym:											
przetwórstwo przemysłowe	28692	11496	3798	4576	6750	43365	16387	5526	6702	9771	
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	1017	487	221	203	244	1552	559	256	216	291	
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	2087	775	326	325	476	2949	1141	501	533	735	
Budownictwo	5940	3763	1242	1403	2274	6943	4303	1446	1698	2695	
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	10916	4349	2215	1601	1582	13859	5585	2818	2094	1885	
Transport i gospodarka magazynowa	3565	1667	177	322	1152	3758	1730	192	364	1203	
Edukacja ^a	211	15	–	15	–	411	15	–	15	–	
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3516	946	389	450	508	6476	1554	684	814	891	

a Tylko szkolnictwo wyższe.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2011 r. największą liczbę stanowisk objętych oceną ryzyka zawodowego odnotowano w przemyśle – 31,9 tys. oraz handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 10,9 tys. Zatrudnionych na tych stanowiskach było odpowiednio: 48,2 i 13,9 tys. osób.

Eliminując ryzyko zawodowe sięgano po:

- środki ochrony indywidualnej, które zastosowano na 56,7% stanowisk (wzrost w skali roku o 2,2 p. proc.),
- zmiany organizacyjne, które objęły 38,5% stanowisk, co przełożyło się na spadek w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,8 p. proc.,
- środki techniczne zastosowane w przypadku 34,9% stanowisk; w skali roku wzrost o 3,8 p. proc.

Ogółem liczba stanowisk pracy, na których **wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe** wyniosła 25,2 tys. i wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,5 %, przy czym w sektorze prywatnym odnotowano wzrost o 14,2%, a w sektorze publicznym – spadek o 25,9%. Najwięcej stanowisk, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe odnotowano w przemyśle – 12,9 tys. oraz w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 4,3 tys. Zatrudnienie na tych stanowiskach dla przemysłu wynosiło 18,4 tys. osób, natomiast w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 5,6 tys. osób.

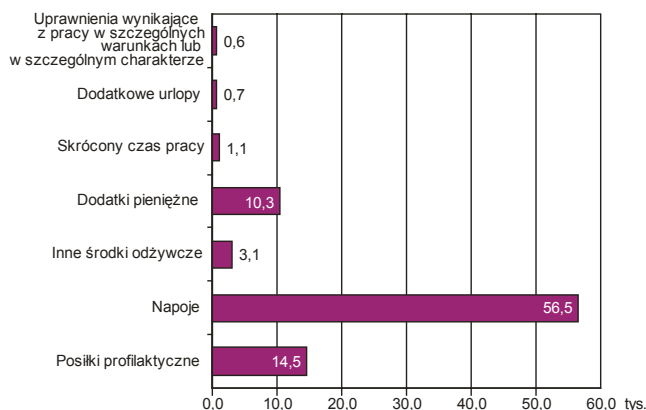
ŚWIADCZENIA I ODSZKODOWANIA

Badanie warunków pracy dostarcza również informacji o świadczeniach z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia.

Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w 2011 r. wypłacono w Kujawsko-Pomorskim 1021 odszkodowań o przeciętnej wysokości 3023,40 zł. W porównaniu z 2010 r. można zauważyć spadek

KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH W 2011 R.

Stan w dniu 15 XII

liczby udzielonych odszkodowań o 10,8%, przy jednoczesnym wzroście wartości średniego kosztu odszkodowania o 10,8%.

W sektorze prywatnym liczba świadczeń wyniosła 784 i w porównaniu z 2010 r. spadła o 6,2%, zaś średni koszt odszkodowania wyniósł 2946,90 zł i wzrósł w skali roku o 9,4%.

Najwięcej świadczeń wypłacono w jednostkach pochodzących z sekcji przetwórstwo przemysłowe – 481, gdzie średni koszt odszkodowania wyniósł 3079,20 złotych.

WYPADKI PRZY PRACY

W województwie kujawsko-pomorskim w badanym roku zarejestrowano 5,2 tys. wypadków przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w których zostało poszkodowanych 5,3 tys. osób. W stosunku do 2010 r. odnotowano wzrost zgłoszonych wypadków i liczby poszkodowanych (również o 5,3%). Podobnie jak w 2010 r., najczęściej wypadkom ulegali mężczyźni (stanowili oni 70,1% ogółu poszkodowanych).

W 2011 r. liczba poszkodowanych w **wypadkach zbiorowych** zwiększyła się w stosunku do 2010 r. o 1,4%.

W analizowanym roku odnotowano wzrost liczby osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy w stosunku do poprzedniego roku, natomiast liczba **zdarzeń śmiertelnych** spadła o 27,6% (do 21 wypadków). Podobnie jak w 2010 r., 99,0% ogółu poszkodowanych w wypadkach przy pracy w 2011 r. stanowiący

osoby, które uległy wypadkom powodującym **lżejsze uszkodzenie ciała** (wzrost w skali roku o 5,5%). Natomiast liczba poszkodowanych, którzy ulegli wypadkom powodującym **ciężkie uszkodzenie ciała** zwiększyła się (o 3,0%) w stosunku do 2010 r.

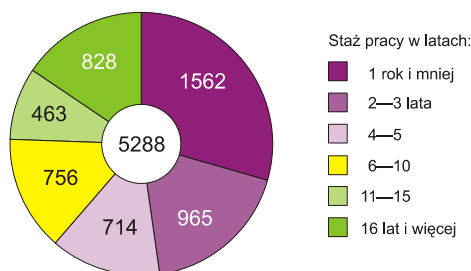
Podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział poszkodowanych w wypadkach przy pracy odnotowano w sektorze prywatnym, tj. 74,5% ogólnej liczby poszkodowanych w wypadkach. Największą liczbę osób poszkodowanych zarejestrowano: w przetwórstwie przemysłowym – 40,3% liczby ogółem, w handlu; naprawie pojazdów samochodowych – 14,1% oraz w budownictwie – 9,7% udziału.

Najwięcej osób, bo 3,8 tys., uległo wypadkom w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 49 zatrudnionych osób), co stanowi 73,7% ogółu poszkodowanych.

TABL. 3. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wypadkach		
		śmiertelnych	ciężkich	lżejszych
OGÓŁEM 2010	5022	29	33	4960
2011	5288	21	34	5233
2010=100	105,3	72,4	103,0	105,5
sektor publiczny 2010	1322	4	1	1317
2011	1350	2	8	1340
2010=100	102,1	50,0	8 razy	101,7
sektor prywatny 2010	3700	25	32	3643
2011	3938	19	26	3893
2010=100	106,4	76,0	81,3	106,9
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	107	1	2	104
Przemysł 2327	2327	7	18	2302
w tym przetwórstwo przemysłowe	2132	7	14	2111
Budownictwo 515	515	7	7	501
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	745	3	3	739
Transport i gospodarka magazynowa	264	1	2	261
Administrowanie i działalność wspierająca	158	–	–	158
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	295	1	1	293
Edukacja	231	–	–	231
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	367	1	–	366

POSZKODOWANI WEDŁUG STAŻU PRACY W 2011 R.

Biorąc pod uwagę staż pracy oraz wiek poszkodowanych najczęściej były to osoby:

- pracujące 1 rok i mniej (29,5% ogółu poszkodowanych),
- w wieku 25–34 lata (27,3% ogółu poszkodowanych).

W 2011 r. głównymi **zdarzeniem powodującymi uraz** osób poszkodowanych były: zderzenia lub uderzenia w nieruchomy obiekt (23,9% poszkodowanych), uderzenie przez obiekt w ruchu (21,5%), oraz kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (18,3%).

Przyczyną ponad połowy wypadków przy pracy było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (55,3% ogólnej liczby przyczyn) spowodowane m.in. nieznaną zagrożenia, lekceważeniem poleceń przełożonych lub niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności. Kolejnymi częstymi przyczynami wypadków były: niewłaściwy stan czynnika materialnego (8,1%) oraz brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym (7,5%).

TABL. 4. Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Niewłaściwy stan czynnika materialnego	Niewłaściwa organizacja		Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	Nieużywanie sprzętu ochronnego	Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika	Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	Inna przyczyna
			pracy	stanowiska pracy						
OGÓŁEM 2010	10333	910	529	533	792	192	776	213	5703	685
2011	10531	848	495	543	788	170	755	206	5822	904
2010=100	101,9	93,2	93,6	101,9	99,5	88,5	97,3	96,7	102,1	132,0
w tym:										
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	244	29	12	14	18	4	6	7	146	8

TABL. 4. Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD 2007 (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Niewłaściwy stan czynnika materialnego	Niewłaściwa organizacja		Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	Nieuzyskanie sprzętu ochronnego	Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika	Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	Inna przyczyna
			pracy	stanowiska pracy						
Przemysł	4953	445	278	265	416	94	470	71	2678	236
w tym przetwórstwo przemysłowe	4597	416	266	249	388	88	450	66	2466	208
Budownictwo	1127	75	69	83	87	17	70	24	653	49
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1404	110	43	70	145	30	77	29	723	177
Transport i gospodarka magazynowa	499	39	8	19	21	3	32	6	285	86
Zakwaterowanie i gastronomia	107	4	4	10	4	1	5	5	68	6
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	141	16	4	11	9	2	7	4	70	18
Administrowanie i działalność wspierająca	312	14	18	13	18	2	21	2	197	27
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	500	37	13	16	20	3	21	10	314	66
Edukacja	369	18	8	8	19	6	11	21	179	99
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	615	41	27	24	17	5	25	18	357	101

Ośrodek Badań i Analiz Rynku Pracy – pod kierunkiem *Justyny Nowakowskiej*

Autorzy opracowania: *Daria Jankowiak, Aleksandra Schreiber, Małgorzata Soból* – Referat Metodologii Badań Rynku Pracy pod kierunkiem *dra Dominika Śliwickiego* – tel. 56 6117106; oraz *Marek Leszczyński* i *Krystyna Strąg*

Redakcja merytoryczna, techniczna, skład i grafika komputerowa: *Ewa Liminowicz, Adam Mańkowski* – Kujawsko-Pomorski Ośrodek Badań Regionalnych

Informatorium: e-mail InformatoriumUSBGD@stat.gov.pl, tel. 52 3669400